

імперативу Канта про те, що людина може бути лише метою і ні в якому разі не засобом досягнення цілей[3.]

Окрім вищезазначеного, залишається невирішеним низка питань щодо сутності приватного та міжнародно-приватного права, складу та змісту конкретних правовідносин, а також невизначеною залишається важливість вирішення цих питань для розв'язання державно-правових проблем сьогодення, розбудови права у напрямках, закладених Конституцією України, виходячи з потреб інтеграції держави у світове та європейське співтовариства.

Отже, процес розвитку приватного права вимагає узгодженості з європейським законодавством, прогресивного росту, у зв'язку з «відсталістю» яку реалізовувала радянська епоха. Еволюція приватного права в національному законодавстві має відбуватися поступово, цілеспрямовано, охоплюючи усі сфери життя. А таке можливе лише за наявності якісної методології та конструктивної теорії права.

Бібліографічні посилання:

1. Кузнєцова Н.С., Кохановська О.В. Сучасне приватне право України: вектори європейського розвитку. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. No 3 (86). С. 50–51.
2. Зелена І.В. До питання генезису приватного права. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 355-359. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/63832>
3. Міжнародне приватне право: теоретичні та прикладні аспекти Юлдашев О. Х., Київ, 2004. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&>

Штирхунова Альона Дмитрівна,

курсант четвертого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Давидова Наталія Валентинівна,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРИВАТНІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ

Приватне підприємство є досить поширеним видом юридичної особи. Проте, незважаючи на те, що порядок утворення, діяльності та припинення юридичних осіб закріплений у Цивільному й Господарському кодексах України, Законі України «Про господарські товариства», у нормативно-правових актах, в свою чергу, питання щодо правового статусу саме приватного підприємства на законодавчому рівні залишається не врегульованим. Але це призводить до багатьох спірних питань, які виникають на практиці.

Особливості правового становища таких підприємств регламентуються законодавством лише схематично. Так, приватні підприємства за законодавством України згадуються лише в Господарському кодексі України, а саме в одній статті, яка має однойменне найменування «Приватні підприємства». Відповідно до ч. 1 ст. 113 ГК України приватним підприємством визнається підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання – юридичної особи.

Згідно з ч. 2 ст. 113 ГК України – порядок організації та діяльності приватних підприємств визначається Господарським кодексом України та іншими законами. Крім того, в ст. 63 ГК

РОЛЬ ПРИВАТНОГО ПРАВА УКРАЇНИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ

України передбачено, що підприємства залежно від форм власності поділяються на такі види: приватне, колективної власності, комунальне, державне та змішаної форми власності [1].

Однією з проблем законодавчого закріплення приватних підприємств є те, що цивільний кодекс, на відміну від ГК України, взагалі не містить такого поняття, як «приватне підприємство», і не відносить їх до організаційно-правової форми юридичних осіб. Так, відповідно до ч. 2 ст. 81 ГК України, юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. Стаття 83 ЦК України зазначає, що юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом, а також що суспільства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі [3].

Важливим є положення ч. 3 ст. 81 ЦК, яке зазначає, що правовий статус юридичних осіб приватного права встановлюється ЦК України. Звідси випливає, що для визначення правового статусу приватних підприємств слід застосовувати загальні положення про юридичну особу, що містяться в ЦК України, та норми про підприємство (ГК України) [2].

Приватне підприємство як юридична особа є власником майна, переданого йому у власність засновником, тоді як власник приватного підприємства, відповідно до статті 167 ГК України, володіє лише корпоративними правами щодо заснованого ним підприємства. Корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Відповідно до частини третьої статті 62 ГК України підприємство, якщо інше не встановлено законом, діє на підставі статуту. Отже, зважаючи на відсутність в законі спеціальної вказівки щодо приватних підприємств, можна зробити висновок, що єдиним і обов'язковим для даного виду підприємств установчим документом є статут. Статут за своїм змістом повинен відповідати загальним вимогам, передбаченим частиною четвертою статті 57 ГК України, а саме – містити відомості про найменування суб'єкта господарювання, мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного капіталу та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання, а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством. Статут може містити й інші відомості, що не суперечать законодавству.

Однак, виходячи з цього, виникає практична проблема, оскільки як вже зазначалось, єдиним документом який би регулював діяльність приватного підприємства є статут то в ньому мають прописуватися порядок створення та діяльності органів управління, створення статуту, приєднання нових членів, виплата дивідендів тощо, а юрист який працює на такому підприємстві може скласти його некваліфіковано. Він може не зазначити певні важливі моменти, що може потягти за собою ряд несприятливих наслідків та спірних питань для і так досить суперечливої організаційно-правової форми підприємства.

Виходячи з вищевикладеного, можна виділити переваги та недоліки приватного підприємства.

Переваги приватного підприємства:

- засновники самостійно визначають принципи і механізми управління приватного підприємства;
- засновники несуть відповідальність за зобов'язання приватного підприємства лише в межах своїх вкладів;
- в законодавстві відсутній мінімум для статутного капіталу, а тому статут може бути розміром в 1 гривню;
- підприємницька діяльність може бути як з найманими працівниками, так і без них;
- власник самостійно керує підприємством, що дає можливість оперативно реагувати на зовнішні чинники.

Недоліком приватного підприємства є відсутність окремого закону, який би регулював діяльність приватного підприємства, тому суб'єкти вимушені керуватися загальними положеннями

Цивільного та Господарського кодексів. Внаслідок цього виникає багато спірних питань на практиці (наприклад, порядок створення та діяльності органів управління, створення статуту, приєднання нових членів, виплата дивідендів тощо). Тому потрібно детально такі моменти прописувати в статуті підприємства [4].

Отже, питання правового статусу приватних підприємств, порядку їх створення та діяльності, на мою думку, має бути більш чітко законодавчо врегульовано. Це дасть позитивні наслідки в діяльності суб'єктів, які обрали для себе такий вид господарювання, як приватне підприємство.

Бібліографічні посилання:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
3. Вінник О. М. Господарське право: навч. посіб. 2-е вид., змін, та допов. К.: Правоваєдність, 2008. 766 с.
4. Законодавство не визначає правового статусу приватного підприємства. URL: <http://zib.com> (дата звернення 14.11.2019).

Давидова Наталія Валентинівна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ДО ВИМОГ ПРО СТЯГНЕННЯ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ

Законодавством визначено строк позовної давності, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Так, стаття 257 Цивільного кодексу України (далі ЦК України) визначає, що загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки, а для окремих видів вимог законом може встановлюватися спеціальна позовна давність: скорочена або більш тривала порівняно із загальною позовною давністю [1].

Зокрема, до вимог про стягнення неустойки (штрафу, пені) застосовується позовна давність в один рік (стаття 258 ЦК України). Відповідно до частини п'ятої статті 261 ЦК України за зобов'язаннями з визначеним строком виконання перебіг позовної давності починається зі спливом строку виконання.

Статтею 253 ЦК України визначено, що перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

За правилами статті 549 ЦК України неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторі у разі порушення боржником зобов'язання. Пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасного виконання грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Тобто пеня - це санкція, яка нараховується з першого дня прострочення й до тих пір, поки зобов'язання не буде виконано. Її розмір збільшується залежно від тривалості правопорушення.

Правова природа пені така, що позовна давність до вимог про її стягнення обчислюється окремо за кожний день (місяць) нарахування пені. Право на позов про стягнення пені за кожен день (місяць) виникає щодня (щомісяця) на відповідну суму, а позовна давність обчислюється з того дня (місяця), коли кредитор дізнався або повинен був дізнатися про порушення права.

Стаття 266 ЦК України передбачає, що зі спливом позовної давності до основної вимоги вважається, що позовна давність сплила і до додаткової вимоги (стягнення неустойки, накладення стягнення на заставлене майно тощо).